

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét 5 és
ünnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszedésére
vagy megőrsére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Rádl Ödön.

A hivatalos lap tegnapi száma olyan királyi kitüntetésről ad hírt, amely magasan kiemelkedik a sablonos kitüntetések sorából. Olyan férfit emelt ki a királyi kegy, aki erre egész működésével, kiváló egyéniségével régen rászolgált.

A »Budapesti Közlöny« tegnapi száma a következő királyi kéziratot közli:

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Rádl Ödön nagyváradai ügyvédnek, az irodalom és a közélet terén szerzett érdemei elismeréséül, a királyi tanácsosi címet díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1909. évi május 16-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Zichy Aladár gróf s. k.

Rádl Ödön királyi tanácsossága azok közé az esetek közé tartozik, amikor az igazi érdem találkozik az elismeréssel. Ezek azok a kitüntetések, amelyeket az illető nem keres, hanem a melyeknek őt kell felkeresnie. Kell, mert parancsolja az igazság.

Rádl Ödön élete, működése, egyéni-

sége mindenképpen arra van hivatva, hogy a legfelsőbb kézirat állítsa oda példaként polgártársai elé.

Ügyvéd, még pedig az elsők elsei közül. Mint kriminalistának, mint szónoknab nemcsak Nagyváradon áll vitán kívül elsőse, hanem országszerte ismerős a neve, elismert a képzettsége. Számos híres nagy bünperben szerepelt s mindenkiben kitűnt nagy jogi tudásával, vaslogikájával kiváló ékesszólásával. Igazi terrénuma az esküdszék előtt van. Itt bizonyultannak a hatalmas debatternek, a ki rendelkezik nemcsak a jogász tudomány fegyvereivel, hanem a szónoklat művészetének minden eszközével is. Védői sikereit mindenki ismeri s jogász kiáltságát ismerték el, mikor a Kuria ügyvédi tanácsába kinevezetett.

Az olyan ideálisan gondolkodó férfit azonban, mint Rádl Ödön, nem elégíthették ki pusztán az ügyvédi sikerek. Kora fiatalságától kezdve áldozott az irodalom oltárán is. Ifjkorában bejárta Olaszországot s »Egy tél Olaszországban« című, ragyogó tollal megírt utirajzai országos feltűnést keltettek. Később is megjelentek tollából rövidebb-hosszabb dolgozatok; ki-

vált az essaynek volt mestere. Hosszabb ideig irt a helyi lapokba színházi kritikákat is, melyek a város és a megye határain túl is feltűnést keltettek. Irodalmi működése elismeréséül Rádl Ödönt a Petöfi-társaság rendes tagjává választotta.

Az irodalom iránti rajongó szeretete vezette a Szigligeti-Társaság elnöki székébe. Ez a mi irodalmi társaságunk Rádl Ödön szerető gondosságának közel két évtizede a tárgya. Ő tette azzá, a mi, az ő tapintata tudta mindig kiegyenlíteni a különböző felfogások ellentétjét, úgy hogy a Szigligeti-Társaságban minden erő csak az irodalom és a közművelődés érdekén munkál. És itt új tér nyílt Rádl Ödön tehetségének: mint a Társaság elnöke, a felolvasó üléseken mondott beszédeiben folytatta a komoly férfiú azt a kritikusi működést, a mit az ifju az ujságok hasábjain kezdett. Itt bizonyult Rádl a legkiválóbb magyar kritikusok és stilszták egyikének, akinek ebbeli kiáltságát érdemes volna széles körben ismertté tenni beszédei kiadásával. Bíráló megjegyzéseiben, elemző fejtegetéseiben, buzdításaiban mindenkor a magyar nemzeti irány ifju tüzü, lelkes bajnokának vallja magát. Nem zárko-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az esküdt.

Irtá: Michel Povvins.

Merizet (neje és régi barátja, a volt bíró Chevrot társaságában, a legujabb gyilkossági hírt olvassa a lapból, melyet Latripe apach, másnéven Chenubin elkövetett): Hallatlan! Már ismét gyilkosság! Ebben az évben már közel jutottunk az ezredik bűntényhez. A hírlapok nap-nap mellett hajmeresztő vakmerőségekről adnak hírt! És milyen pazar fényűzést fejtenek ki a riportban! Őt centiméter nagyságu betűket, egész hasábokat szentelnek a bűneseteknek, valóságos reklámot csinálnak a leggaládabb, leggonoszabb söpredéknek!

Chevrot: A vonal alatt, a tárcarovatban pedig, a legdurvább, szenzációs regényeket közlik, sőt színezéssel, titokzatos bűnökről! A színházakban Sherlock Holmes és Arzén Lupin vannak napirenden! A társadalomban denunciaciók, névtelen fenyegetések, — »jólértesültek« leleplezéseik érik egymást nyomon! A hírlapírói korrupció igazi byzanci korszak!

Lucie: Ne zugalódjanak kérem! Ma már csak a botrányok jövedelmeznek. (Kezébe vesz egy lapot.) Számláljuk csak: tizenhat hasáb gyilkosság, rablás, tolvajlás, erkölcselleni merénylet, szöktetés, válás, stb. . . egy fél ha-

sáb politika, három hasáb színházi hír és végül egy számviz- és hashajtóreklám-birdetés között szerényen megvonuló tíz sor, az akadémia erénydíjáról.

Merizet (tréyesen): Csak egy módot ismerek e piszkos áramlat megszüntetésére: a kiméletlen, szigorú büntetést!

Lucie: És a cenzura behozatalát!

Chevrot: Az utóbbi már lehetetlen. Nincs olyan politikus, aki ezt merné ajánlani. Csak egy mód marad: az erkölcsök reformálása.

Lucie: Hogy képzeli ezt?

Chevrot: Megfélemlítés által. Nyaktilót kell alkalmazni a nyomorultak ellen! Mert ezek már csak a haláltól félnek!

Merizet: Igaza van! Halál a banditákra!

Chevrot: Csak az a baj, hogy ártatlanok elítélése esetén nem áll módunkban a hibát jóvátehetni. . .

Merizet (nekihehvülve): És a gyilkosok szegény áldozatai miben nyerne elégtételt? Biztosíthatom, ha én esküdt volnék, mindig azok mellett küzdenék, akik a tiszta igazságot követelik!

Chevrot: Tehát minden esetben a bűnösség mellett szavaznál?

Merizet: A világot sem lelkiismeretemet ugyanazok az aggályok irányítják, amelyekre te most célzasz. De ha a bírák és esküdték között a bűnösségre nézve teljes véleményegység volna, ha olyan esettel állnának szem-

ben, mely a legcsekélyebb mentőkörülményt sem engedi figyelembe venni, nem látom be, mért kellene akkor, ellágyulva az igazságot megkerülnünk! Nézzük csak Latripe esetét, aki hevenyves öreg anyját és tízéves kis nővérét kegyetlenül lemészárolta. Ez már valóságos monstrum, kétségtelen örület!

Chevrot: Éppen ez szolgálhatna enyhítő körülménnyel? Mert ez a brutális büntetést a maga borzalmasságában nem normális cselekedet. Persze, ha az eset úgy történt, mint a lap írja. . .

Merizet: Hisz Latripe felháborító hidegvérűséggel vallott be mindent. Ennek a banditának éppen olyan józan esze van, mint nekem, vagy neked.

Chevrot: Nem vitatom és megengedem, hogy vannak esetek, mikor a hóhér munkájának feltétlenül szabad folyást kell engedni.

Merizet: Oh, ha én helyet foglalhatnék a tizenkét esküdt közé, akik Latripe felett itélkezni fognak, esküszöm, nem jutna koloniákba, hogy ott mint magánzó, kényelmesen élhessen.

Lucie: Gyakran az esküdteteket is megfélemlítik.

Merizet: Sacre bleu! Az velem meg nem történhet! Velem nem!

(Három hónappal később. Chevrot éppen készülődésben van barátaitól búcsút venni, akiknél

Tennisz

szines női

szines gyermek

valódi amerikai

Chassala szandál

cipők

legjobb minőségben

REICHARD

áruházában kaphatók.

zik el a külföldi hatásoktól, hiszen európai látkörü férfi, széles nyelvisméretekkel, a világirodalom remekeiben való tökéletes jártassággal. Hanem azért megmarad mindenkor rendületlenül magyarnak, a haza földjén áll szilárdul s ideáljait Petőfiben, Vörösmartyban, Aranyban, Madáchban keresi és találja fel.

A modern kor kívánalmait iránt több az érzeke, mint azoknak, a kik csak Párisról és a Gangesről tudnak sápitózni, de azt vallja, hogy a modern ember is lehet magyar, sőt hibának és bűnnek hirdeti, ha valaki álmodernségből szegyenli azt az izzó magyarságot, mely irodalmunkat egyedül tudta nagygyá tenni a multban s mely a jövő nagyságának is egyedüli biztos alapja.

Élénk részt vett Nagyvárad törvényhatósági és társadalmi életében. A városi törvényhatóságnak évtizedek óta tagja, nagyobb alkalmakkor ünnepi szónoka. A politikában a szabadelvű párthoz tartozott, de objektivitását megtudta őrizni minden kérdésben s mindig a mérsékelt elemekkel tartott.

Vagy 5—6 esztendeje egy kongresszuson valaki Rádl Ödönre mutatva, azt kérdezte, hogy ki ez az előkelő angol ur? Ez a kérdés jellemző. Rádl Ödön megjelenésében egy hideg, angol ur benyomását kelti — pedig ez az ember csupa szív, csupa melegség, csupa idealizmus és jellemének, tehetségének ritka szép összhangja egy kösziklán épül fel: lángoló fajszereteten, válságos időkben kipróbált magyarságán.

Ilyen példákra van szükségünk minél többre, minél tovább. Rohan az idő fe-

lettünk tova; de mikor egy Rádl Ödön egyéniségét kiemeli a királyi kegy, a hétköznapi munkában megállunk s örömmel köszöntjük. Az ő kitüntetése elismerése az igaz érdemnek, utmutatás, példaadás a jövőre, a jelenben pedig mindnyájunknak őszinte, igaz ünnepe.

*

A politikai válság.

Beavatott politikusok szerint a tegnapi minisztertanács igen fontos határozatokat hozott. Az összes miniszterek kijelentették Wekerlének, hogy e hó végénél tovább nem hajlandók lemondott miniszterek maradni, miért is tegyen a miniszterelnök előterjesztést a felségnek az ő végleges felmentésük iránt. A minisztertanács egyuttal konstata, hogy az a kibontakozási akció, melyet a miniszterelnök magára vállalt, nem sikerült, ami szintén nyomós ok arra nézve, hogy ez a kabinet minél előbb felmentessék. Végül a függetlenségi miniszterek kijelentették a minisztertanácsban, hogy ők egy esetleges új kibontakozási kísérletben, mely a koalicionális kormányzat tüntetésére irányulna, nem vehetnek részt.

Mindezekből látható, hogy Wekerle miniszterelnök a kabinetnek meglehetősen erélyes határozatait vitte Bécsbe, amelyek a válságnak gyorsabb tempóban való lebonyolítását célozzák. Most már azt hiszik, hogy a király a függetlenségi párt vezéreit fogja meghallgatni. Politikai körökben eme függetlenségi audienciáktól nem sokat várnak, mert csakhamar ki fog tűnni, hogy a korona és a függetlenségi párt álláspontja között áthidalhatatlan ellentétek vannak, melyeknek kiegyenlítéséről egyelőre szó se lehet.

Wekerle Bécsben.

Wekerle Sándor tegnap este Bécsbe érkezett s a kormány körében azt hangoztatják, hogy ezzel a válság dolgában fordulat áll be.

Wekerle ma kihallgatáson volt s megkezdte báró Aehrenthal külügyminiszterrel s az osztrák kormány tagjaival a tanácskozásokat. Előreláthatólag holnap este érkezik vissza. S előrelátható, hogy most is csak újabb kísérletek következnek, a király döntése még mindig késik! Bécsben arra számítanak, hogy a függetlenségi párt megpuhul a hosszú várakozás alatt.

Wekerle Sándor magyar miniszterelnök a délelőtti a magyar házban munkával töltötte el. Tizenegy órakor a miniszterelnök a külügyminisztériumba ment, hol érkekezett báró Aehrenthal-lal. Wekerle csak ma fog a királynál kihallgatáson megjelenni és ma délután szándékozik Budapestre visszautazni. Döntés a válság ügyében ezuttal sem várható, hanem a válság előreláthatólag lassu lefolyásu lesz.

Bécsből táviratozzák a *Budapesti Tudósítónak*: Wekerle Sándor miniszterelnök, aki tegnap Popovics Sándor dr-nak, az Osztrák-Magyar Bank kormányzójának társaságában vacsorázott, ma reggel a Volksgartenben sétált, azután báró Skerlecz Iván miniszteri tanácsossal dolgozott és meghallgatta Vétesy Géza államtitkár jelentését. Délelőtt fél 11 órakor dr. Wekerle a külügyi hivatalba ment, ahol meglátogatta Aehrenthal báró közös külügyminisztert; a miniszterelnök és a külügyminiszter egy óránál tovább tanácskoztak egymással. Délelőtti egyéb tanácskozás nincs tervbe véve. Wekerle Sándor miniszterelnök a holnapi nap folyamán kihallgatáson jelenik meg ő felségénél.

Kossuth visszavonulása.

Ilyen körülmények között rövid időn belül nagy meglepetésekre lehetünk elkészülve a politikában. Tegnap este az a hír járta be a po-

mint vendég, ebédre volt hivatalos, mikor a belépő szobaleány levelet ad át neki.)

Merizet (átveszi, elolvassa, elhalványodik): Nem rosszul Behivnak esküdtnék egy tárgyalásra.

Lucie: (aggódva): Téged? (elveszi e levelet) Valóban! Még csak ez kellett! (Chevrot-nak): Nem tud valami módot, melylyel ezt Jules elkerülhetné?

Chevrot: Igazán nem tudok...

Merizet: Ha talán betegnek jelentkezném? Egy hét óta ugyanis reumában szenvedek.

Chevrot: Ez a betegség ma már olyan általános, hogy az egész világ ebben szenved... Sokkal súlyosabb bajjal még talán lehetséges volna... Egyébiránt, nem értem, miért vonakodol polgári kötelességednek eleget tenni, mikor most nyilván legjobb alkalmad bünyügyi elmeleteidet érvényre juttatni!

Merizet (habozva): Igazad van... de...

Chevrot: Annál is inkább, mert éppen Latripe felett kell majd itélkezned, akiről a multkor beszéltünk.

Merizet: Mitéle bünt követett el csak? Igazán, már nem is emlékszem...

Lucie: Ha jól tudom, gyilkossággal vádolják...

Chevrot: Még pedig kétszeres gyilkossággal! Latripe különben mindent bevallott.

Merizet: Jó, hát teljesítem kötelességemet. Ma azonban még nem állapíthatom meg hatá-

rozott véleményemet, mert az esetet még nem tanulmányoztam.

(A következő napokon a Merizet házaspár rémesen fenyegető levelet, névtelen halál-fű, keresztetett törü levelezőlapokat, — Merizet esküdt gyászjelentését kapta, mely mind arra az esetre vonatkozott »ha Cherubin bünyösségére szavaz.« — Egy este Lucie megfélemlítve, magánkiül érkezik haza):

Merizet (ijedten): Mi bajod, az Istenért?

Lucie (hebagve): Egy szegényesen öltözött, idegen nő üldözött az utcán; azt hittem koldulni akar, de kijelentette: »Nem kell a pénze, Merizet asszony!«

Merizet: Hogyan? A nevedet is tudta?

Lucie: Kővé dermedtem! Világos, hogy az életünkre törnek! Tudod, mit mondott még? Azt mondta: »Adok egy jó tanácsot. Tegnap halálra ítéltek a férjét. Ha meg akarja menteni, birja rá, hogy Cherubin felmentésére szavazzon, különben egy szép napon eltűnik az élők sorából, erre esküszöm!«

Merizet: (kékülve, zöldülve): Es azután?

Lucie: Azt hiszem, pillanatnyi ájulás vett erőt rajtam és mire szememet felnyitottam a rejtélyes nő eltűnt.

Merizet: Biztosan tudod, hogy nem halucináltál?

Lucie: Olyan biztosan, mint téged most magam előtt látalak!

Merizet: Pokol lett az életem! Szép és

megtisztelő a kötelesség, hogy az állam igazságszolgáltatásában részt vegyünk, de végre is...

Lucie: Törődjenek mások veled Nokedl-nóddal és gyermekeiddel szemben is vannak kötelességeid!

Merizet: Különben nem szabad ezeket a fenyegetéseket komolyan venni. A hitvány banda csak ijesztgetni akar.

Lucie: Csalódol! Gondolj csak a tömérdek titokzatos gyilkosságra, melyeket a rendőrség hiába nyomoz és melyek mindmegannyi titkos boszu művei! Az apasok bírósága kegyetlen és kérlelhetetlen.

Merizet: Éppen azért kell nekünk is kérlelhetetlennek lenni.

Lucie: Engedd át az erélyt az agglegényeknek, azoknál úgy se valami különös érdem.

(Egy héttel később. Este, Lucie és Chevrot Merizet érkezését várják, aki a törvényszéken van Latripe bünyügyének végtárgyalásán. Végre megérkezik.)

Lucie (kiváncsian, aggódva): Nos?

Chevrot: Remélem, halálra ítéltek a banditát?

Merizet: N m.

Chevrot: Huszvévi kényszermunkára?

Merizet: Nem.

Chevrot: Hogyan? Elfogadtátok az enyhítő körülményeket?

Merizet: Lég annál is többet tettünk.

Allandóan nagy választék van női férfi és gyermek harisnyákban, övekben, fésü-garnitúrákban, nyakkendőkben, sétabotokban, keztyűkben, sapkában, mosó, fekete és fehér kötényekben, ajándék és disztárgyakban, üvegárukban, ridikülökben, gyermek-játék és gumi-babákban, china ezüst tárgyakban, szivar, cigaretta és pénziárcákban, utazó kofferekben, kosarakban

Friss és Társánál

Rákóczi-ut.

Telefon 130.

litikai klubokat, hogy *Kossuth* — ha pártja továbbra is intranzigens marad — Wi. sbaden-ből pártjához levelet fog intézni, melyben ki fogja jelenteni, hogy a függetlenségi párt vezetésétől és a politikai élettől teljesen visszavonul. Ezután a már többször mumusként odaállított gróf *Khuen-Héderváry*-féle kabinet fog következni, mely a Házat fel fogja oszlatni és egy új oktrojált választói reformmal fogja felvenni a választási harcot a vezér nélkül maradt függetlenségi párttal.

Együttal beszélnek új paktumról is.

Új paktum.

Bécsből jelentik: A bécsi »Presse« és »Neues Wiener Tagblatt« ugylátszik, egy forrásból új kibontakozási tervvel kapcsolatban új paktumról hoznak hírt, amely ünnepélyes formában köttetnek meg az uralkodóval. A paktum szerint biztosítatnak a függetlenségi pártnak többsége a kormányvitelében. Auszriával hosszulejárati szerződés köttetnek, még pedig husz évre. Ellenértékül felállítatnak a közbelső vámvonat, de nem minden árucikkre. A készfizetések fölvetetnek. Meghosszabbítatnak a közös bank szabadalma s a katonai téren reformokat léptetnek életbe. Ugyanez a tartalma a N. W. Tagblatt közlésének is. Azt mondják, hogy az új paktum *Kossuth* Ferenc műve. A Magyar Tudósító tegnap erre a hirre vonatkozólag két cáfolatot is adott ki. A cáfolatok mindenikében a két lap állításait minden alap nélküli kombinációknak mondja.

Justh a helyzetről.

Justh Gyula a képviselőház elnöke több napi távollét után tegnap visszaérkezett a fővárosba. A helyzetről egy újságíró előtt *Justh* a következőképp nyilatkozott:

— Valószínű, hogy a miniszterelnök ma a

fuziók kísérlet teljes meghiúsulásáról tesz jelentést a királynak és azt az előterjesztést teszi, hogy most már egyenesen a függetlenségi párttal kezdje meg a tárgyalásokat. A miniszterelnök azonban azt is jelentheti majd, hogy a függetlenségi párt a bankkérdés kiegyesítő megoldása nélkül nem kapható semmiféle kibontakozáshoz.

Arra a kérdésre, meddig tarthat még a válság, ezt felelte *Justh* Gyula:

— Azt hiszem, ha a miniszterelnök nem kap megbízást arra, hogy a közeli időben a király Budapestre érkezik, úgy a mostani kabinet alig marad a pünkösdi ünnepeknél tovább hivatalban, mert a legfőbb miniszter már igen megunta az ügyvezetés dicsőségét.

A szabadkai gyilkosság.

Bármennyire tisztázva van is már a szabadkai gyilkosság minden részlete, a vizsgálat mégis csak lassu lépésekben halad előre. Sem *Haverda* Mária, sem *Vojtha* Antal, sem *Klein* Lipót nem akarnak vallani. *Vojtha* Antal az, aki erősen tartja magát és ha *Jánossy* vallomása kétségtelenül nem bizonyítaná bűnösségét, akkor semmi szín alatt sem lehetne a bűnt rájuk bizonyítani. Mikor a vizsgálóbíró felbozatta a cellájából, *Vojtha* Antal apró, ideges lépésekkel sietett végig a folyosón. Rá sem nézett az ügyes-bajos dolgaikban járó emberekre. Sötét ruhában van, fején új keménykalap. Csunya, összevágott arca sötét, ajkai szorosan zártak. Mozdulatai, szavai mindig gyorsak, hogy ne lássék meg, amikor izgatott.

— *Vojtha* Antal, közlöm önnel, hogy *Jánossy* Aladár bevallotta, hogy ő ölte meg *Haverdánét*. *Haverda* Mariska lakásán beszéltek meg a tervet — mondotta a vizsgálóbíró.

— Egy szó sem igaz — vágta vissza *Vojtha*.

A vizsgálóbíró ezután hiába tartotta *Vojtha* elé a legsúlyosabb dolgokat. Tagadott és egyre hajtogatta:

— Egy szó sem igaz.

Azontul folyton tagadott. Nem mondott kifogásokat, nem mesélt, csak egyszerűen tagadott. Ez tudniillik a legjobb módja, hogy az ember ne keveredjék ellenmondásokba. A vizsgálóbíró azonban beérte azzal, hogy mindent közölt vele. Majd fölmutatta a pisztolyt, a melynek láttára *Vojtha* kissé megtántorodott. Addig azt hitte, hogy a vizsgálóbíró fortélyoskodott, amikor azt mondta, hogy *Jánossy* vallott, de a pisztoly bizonyosságot szolgáltatott neki, hogy a bíró nyomon van. Szédülése egy pillanatig tartott, azután a pisztolyra mutatott.

— Nem ismerem ezt a fegyvert.

A vizsgálóbíró ő előtte is kihirdeti a vizsgálati fogságot, ami ellen a védő fölfolyamodással él. *Vojtha* idegesen a fejébe csapta kemény kalapját és szinte futva ment végig a folyosón. A puskás őt alig tudta követni. Utja az iktató előtt vezetett el és a nyitott ajtón látta a bátyját, aki nyugodtan dolgozik.

Klein Pál Lipót letartóztatását a váditanács jóváhagyta.

Jánossy levele.

Néhány nappal a vallomás előtt *Jánossy* levelet írt dr. *Klein* Mátyásnak, aki akkor még védője volt.

A levél, bár semmiségeket tartalmaz, ropant érdekes, mert teljesen megvilágítja azt az embert. Mintha két ember élne benne: egy szerelmes férfiú, aki egy asszonyért ölni tudott és egy semmiházi, sivár lelkű kitarított, akit ilyen állapotban is aprólékos piperkés dolgok foglalkoztatnak. — A levél szószerint így hangzik:

(Vasárnap.)

Mélyen tisztelt ügyvéd ur!

Legutóbbi levelemben megírtam, hogy aprólékos dolgokkal többet nem fogok alkalmatlankodni. Kár volt megígérnem, mert ismét oly dolgok merültek fel, hogy kénytelen vagyok jóságát igénybe venni. Remélem, belátja tehetetlen helyzetemet és nem haragszik meg érte. Először is bocsásson meg, hogy holmi kicsinyesnek látszó dolgok miatt többször zaklattam, így a harisnyák miatt is. De tudom, hogy ügyvéd ur nem ér rá maga kiválasztani az óhajtott dolgokat és a kereskedő viszont magától oly cikkeket küld, amelyek drágán vannak fölszámítva és teljesen használhatatlanok, úgy hogy innen esetleg szabadulva, eldobhatnám azokat. — Sajnálom értök a pénzt, küönösen a Mici pénzt.

Már második hete hordom az ügyvéd ur által választott s legutóbbi küldött inget. Amíg tiszta ruhát kapok, nagyon kérem, kegyeskedjék egy 38-as számú tisztességes, izléses, tarka inget kiválasztani és nekem sürgősen beküldeni. Legyen kegyes ügyvéd ur maga kiválasztani az inget, így tudom biztosan jó lesz.

Azután kérem kegyeskedjék intézkedni, hogy tiszta lepedőt, paplant és vánkoshuzatot, valamint a már egyszer kért kis vánkost meg-

Chevrot: Az ördögbe! Csak nem mentették föl?

Merizet: Fölmentettük!

Lucie (férje karjaiba dől): Helyesen tetted! Embertársaink iránt könyörületességek és elnézőnek kell lennünk.

Chevrot: Hallatlan! Mindazok után, amiket róla mondtál, fölmentették? És te voltál az esküdtek elnöke?

Merizet: Igen, és éppen mint elnök gyakoroltam döntő befolyásomat esküdttársaimra.

Chevrot (bámulva): Ezt az ördög se tudná megérteni!

Merizet: Mert nem tudod, mit jelent: egy embert elítélni? Szeretném látni, mit tennél te hasonló helyzetben?

Chevrot: Én, hála Istennek, harminc évig elég gyakran jutottam hasonló helyzetbe és sohase voltam — ugynevezett — szigorú bíró. Hisz éppen a *Latripe* esetére ajánltam neked, a leghiggadtabb tárgyilagosságot és mérsékletet. De minél nagyobb figyelemmel kísértem a bűnpör részleteit, annál inkább meggyőződtem, hogy ez a nyomorult merénylő a nyaktilónál egyebet nem érdemel.

Merizet: Téged a hírlapok szenzációs közleményei befolyásoltak! Te nem hallottad a vádlott tagadó kitéréseit!

Chevrot: Te pedig elragadtattad magadat

a védő hamis páthoszáttól és irgalmas könyekben usztál!

Merizet (törlényesen): Nem. De lelkiismeretem nem engedte, hogy egy ártatlan embert a hóhér bárdjának engedjem át.

Chevrot: Saprú! Hisz nem arról van most szó! Az eset olyan világos volt, mint a nap.

Merizet: Az ember mégis csalódhatik!

Chevrot: Csalódhatik? mikor a bűnös maga mindent bevallott!

Merizet: De lehetséges, hogy a vizsgálóbíró a vallomást erőszakosan csikarta ki belőle. Egyébként . . . *Latripe*-nak még egy testvére is van . . .

Chevrot: Aki husz évvel idősebb és semmi- ben sem hasonlít hozzá!

Merizet: Ebben is lehet csalódás.

Chevrot: Ej, látom már, hogy korábbi nézeteidet alaposan megváltoztattad! Azt állítod, hogy a kiméletlen, rideg büntetés legbiztosabb eszköz a gonosztevők megtélemlítésére . . .

Merizet: Nos, aztán?

Chevrot: Én azt hiszem, hogy ez az eszköz biztosabban érvényesül azoknál, akik a gonosztevők fölött ítélkeznek! . . .

Figyelmes,
finom női
kiszolgálás

Hideg konyha

PAIZS BÉLA
A VILÁG KÖZEPÉHEZ
BETHLEN-UTCA vendéglője és
kert-helyisége

Kőbányai sör. — Tisztán kezelt borok. — Családok részére külön lugasok.

Minden este
cigány
zene.

Kitűnő tekepálya.

kapjam. Egy hónap óta használom, bizony már nagyon piszkos. Olvasni való könyveim is el fogytak, nagyon kérem erről sürgősen gondoskodni. Egy körömvágáshoz és tyukszemoperáláshoz alkalmas hegyes kis ollót is kérek.

A fogházorvos ur nem rendelhet számomra a fogház számlájára, csak olyan orvosszert, amely meg van határozva ár tekintetében. Én orvosi rendeletre álmatlanság ellen régi idő óta »veronált« szedek. Ezt kérem most is, de persze csak saját költségemen szerezhetem be. A szet drága, majdnem öt korona. Kevés pénzem elfogyott. Kérem ügyvéd urat, legyen kegyes ilyen előre nem látható költségek fedezésére egy bizonyos összeget javamra a fogházfelügyelő urnál letenni. Azt hiszem egyelőre elég lesz tíz korona.

Szegény Micire szüntelen gondolok. Csak ő velem foglalkozom, csak őt szeretném látni. Kétszer írtam neki levelet, de persze nem kézbesítették. Azt mondják, e hó 22-én jár le az előzetes letartóztatás határideje és akkor valószínűleg szabadulunk. Tudja Isten, én nem hiszem sem ezt, sem azt, hogy ránk egyáltalában jobb napok fognak virradni. Sőt félek a szabadságtól, mintha sejténem, hogy tulajdonképpen szenvedéseink, rettenetes életküzdelmeink akkor fogják kezdetüket venni. Ki tudja mit rejteget számunkra a sors. Én jót remélni már nem tudok. Sorsom ugylátszik meg van pecsételve.

Látta: Hálás, őszinte mély
Dr. Winckler. tisztelettel
a kir. ügyészség vezetője. Jánossy A.

Mindenképpen érdekes dokumentum ez a levél. Különösen érdekes a vége, a melyből kitetszik, hogy a magával viaskodó gyilkos ereje fogytán járt és érezte, hogy számára nem marad más, mint bevallani bűnét.

UJDONSÁGOK.

* **Rendkívüli városi közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága május havi közgyűlésén az általános csatornázás programját és az erre szükséges hitelengedélyezést, valamint a Pecze-patak szabályozására szükséges póthitel kérdését levette a napirendről, s rendkívüli közgyűlésre tűzte ki ezek tárgyalását, tekintve, hogy ezen dolgoknál milliókról van szó s a törvényhatósági bizottság tagjainak alaposabban ismerniök kell a kérdést, hogy határozhassanak. Mint már említettük, ezen ügyekben május 28-án, pénteken lesz a rendkívüli közgyűlés, amelyre nézve a polgármester a következő meghívót bocsátotta ki a törvényhatóság tagjaihoz:

Főispán ur Ő méltóságának 555—1909. számú intézkedése alapján felkérem Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának t. tagjait, miszerint a folyó évi május hó 28-án (pénteken) d. u. 3 órakor megtartandó rendkívüli közgyűlésen megjelenni sziveskedjék. A rendkívüli közgyűlés tárgyai: 1. A város általános csatornázásának kivitelére vonatkozó első szakasz programja és az ehhez szükséges hitel engedélyezése. 2. A Pecze-patak külső részének szabályozása alkalmából szükséges pótmunkák elrendelése és az ahhoz szükséges póthitel engedélyezése. Nagyvárad, 1909. május hó 22-én. Rimler Károly polgármester.

* **A debreczen—nagyvárad vasut segélyezése.** Említettük tegnap, hogy a kereskedelmi miniszter megsemmisítette Nagyvárad város törvényhatóságának azon határozatát,

hogy a tevbe vett fürdővasut részvényeiből 50.000 korona értékű részvényt jegyez s az erre felveendő kölcsön évi annuitását a közuti alapból fedezi. A törvényhatóság ugyanekkor a debreczen—nagyvárad helyi érdekű vasut részvényjegyzésére is 50.000 koronát szavazott meg, ugyancsak a közuti alap terhére. A kereskedelmi miniszter tegnap Nagyvárad városához leiratot intézett, amely szerint a debreczen—nagyvárad vasut részvényeiből 50.000 korona összeg jegyzésére vonatkozó közgyűlési határozatot szintén megsemmisíti, épen olyan indokból, mint a fürdő-vasutra vonatkozó határozatot, mert a közuti alapból ilyen kiadás nem fedezhető. Ha a város feltétlenül szükségesnek tartja a debreczen—nagyvárad vasut támogatását, hozzon újabb határozatot, amelyben más fedezetről gondoskodik.

* **Gyermekmenhely telepek a megyében.** Ismertettük már, hogy az aradi menhely Biharmegyében telepeket akart létesíteni s ezért kérvényt adott be az alispánhoz. Az aradi menhely kérelmének teljesítése ellen a nagyvárad menhely tiltakozott azzal az indoklással, hogy a nagyvárad menhely sem képes telepeket létesíteni. A lapok híradásai alapján tegnap Péchy József csökmői gyógyszerész beadványt intézett az alispánhoz. A beadványban igen érdekesen adja magyarázatát annak, hogy miért vannak a magyar községek a telepek létesítése ellen. A menhely ugyanis első sorban a legjobb módu magyar községekben akart telepeket létesíteni. A gazdag magyar nép nincs ráutalva a menhelybeli gyermekek gondozásáért járó pár koronára és e miatt nem sikerül a menhely törekvése. Ez azonban nem minden községre olvasható rá, mert például épen Csökmőn, a két év előtti községi jegyzőn Porteleki Sándoron mult a telep fel nem állítása. A csökmői magyar nép nem szegény, de nem is annyira gazdag, hogy a gyermekek ápolási díját ne fogadná el. Pár évvel ezelőtt a lakosok közül 60—70 nő fel is ajánlotta magát egy-egy gyermek gondozására. A menhely erkölcsi bizonyítványokat kért a csökmői asszonyoktól, akik mikor Porteleki Sándorhoz fordultak, az durván küldte el őket és nem teljesítette kérésüket. A telep kérdése ettől kezdve abban maradt. Most a gyógyszerész Péchy József beadványában beterjeszti azoknak a csökmői lakosoknak neveit, akik vállalkoznak a gyermekek gondozására. A gyógyszerész kéri, hogy a legelső telepet Csökmőn állítsák fel, hogy pedig a telep gondozása, ellenőrzése megfelelő kezekben legyen, Péchy önmagát ajánlotta fel a felügyeleti munkák teljesítésére. A beadvány tárgyában legközelebb fog határozni a menhely vezetősége.

* **Vizsgálat a Dobozy szolgabíró ügyében.** A fellüggesztett érmihályfalvai főszolgabíró Dobozy Kálmán ügye még most jutott a vizsgálat stádiumába. A feljelentések oly sok és súlyos vádak tartalmazzak a főszolgabíró ellen, hogy azoknak mindenikében a legalaposabb vizsgálatot kíván meg a főszolgabíró állás. A fegyelmi vizsgálatot az alispánnak kellene vezetni, azonban nagy elfoglaltságára való tekintettel Keszthelyi Zoltán vár-

megyei főjegyzőt bízta meg. A fegyelmi ügyeket rendszerint a megyeháza Nagyváradon szokták megtartani, a Dobozy ügyben azonban oly sok tanut kell kihallgatni és már a panaszok tárgyai is olyan természetűek, hogy azokra helyszíni tárgyalást kellett elrendelni. Keszthelyi Zoltán megyei főjegyző már szombaton elutazott Érmihályfalvára és megkezdte a vizsgálátokat. Szombaton, hétfőn és kedden állandóan tanukat hallgatott ki a főjegyző. A megye fegyelmi választmánya pénteken tart ülést, ezen azonban Dobozy Kálmán ügyében még nem hoznak határozatot, mert akkorra még nem is lesz befejezve a vizsgálat.

* **A baja—bátaszéki Duna-híd megnyitása.** A baja—bátaszéki dunai-híd telépítése folytán az ország keleti és északkeleti részéről aránytalanul megrövidült a vasuti összeköttetés Fiumével, mert egyenesebb összeköttetésbe jutunk a magyar tengerparttal, ahova eddig Budapesten keresztül lehetett eljutni. A kereskedelemre van különösen előnyös hatása a bátaszéki dunai hídok s ezért sürgették deputációk, felterjesztések a miniszternél a hid kiépítését. Nagyvárad városa szintén a deputások között volt, mert nekünk is fontos érdekünk az egyenesebb összeköttetés létesítése. A hid már hónapok óta készen van, de a megnyitást csak októberre tervezték s ezért a most májusban életbeléptetett vasuti menetrendben nincs intézkedés az új forgalmi vonalra nézve. A megnyitást sürgető feliratokra a miniszter azzal válaszolt, hogy a hid ugyan készen van, de az összekötő vasuti pálya nincs megerősítve akként, hogy a forgalom zavartalanul bízottat lenne. Tegnap Baja város polgármestere táviratban tudatta Nagyvárad város polgármesterével, hogy most már úgy a baja—bátaszéki duna-híd, valamint az összekötő vasutvonal teljesen készen van, üzemképes. Kéri, hogy a városok s köztük Nagyvárad is, sürgősen újabb akciót indítsanak a forgalom megnyitása érdekében. Így remélik, hogy sikerül a kereskedelmi minisztert rábírní, miszerint eltekintsen az októberi dátumtól s mielőbb helyezze forgalomba az új dunai hidon a vasuti közlekedést.

* **Pályázat a tanítóképző internátusába.** A nagyváradai lat. szert. róm. kath. tanítóképző intézet internátusában megüresedő fizetéses és ingyenes helyekre pályázatot hirdet a káptalani helynök. A fizetéses helyeken lakás és ellátásért a havi díj 30 korona. A pályázók, kik életöknek legalább 15-ik évét betöltötték s a középiskolának legalább IV. osztályát elvégezték, keresztlevelökkel, iskolai, szegénység, orvosi és himlő oltási vagy újraoltási bizonyítványukkal felszerelt s a nagyváradai lat. szert. egyházmegyei hatósághoz címzett folyamodványukat f. évi július hó 15-ig a lat. szert. egyházmegyei hivatalban nyújtják be.

* **Utazás a Párizs-patak körül.** Napnap után kapunk panaszt a Párizs-patak környékén lakóktól. A város legszebb és legnagyobb részét Olaszit szeli keresztül ez a patak és ennek a résznek a levegőjét valóságos megfertőzi. Hihetetlen állapotok uralkodnak ott. Ugy néz ki a Párizs-patak mintha nem tar-

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyukszem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

tozna Nagyváradhoz. A patak medrében az öles magas dudvák között zöld posvány oly átható illatot terjeszt, hogy a járókelők zsebkezdőt kénytelenek orruk elé tartani, ha ott akarnak elmenni. A patak medre oly dus fűvel van borítva, hogy éjjel kóbor állatok legelnek ott. A hidak alatt pedig csavargók alusznak. A napokban például egy alkoholista is ott kereste az otthont és a puha fű annyira tévedésbe ejtette, hogy a legkényelmesebben levetkezett, még a nyakkendőjét is letette és aztán lefeküdt. Éjjel azonban megcsuszott az édes álmok ólén ringó ur és belegurult a zöld pocsolyába, ahol telébredve lármát csapott és mert a hid boltozatát pince boltozatnak nézte, azt hitte, hogy rablók közé jutott, akik idezárták. Csak az arra járók felvilágosítása után hitte el, hogy ő a Párizs patak című városi szállodában töltötte el az éjszaka egy részét, még pedig egy csendesen legelgető barna szamár szomszédságában. Ez az eset reggel felé megjár, de este, amikor már a nap lement s a pocsolya gőzölni kezd, az a környék lakói kiálhatatlan. Ille volna már, ha ezt a rettenes bacillus tészket a város végre valahára ha nem is rendezné, de legalább kitakaríttatná, ha nem szépségeti, de egészségügyi szempontokból.

* **Tiszti orvosi vizsga.** A folyó hó 11—14 ig Kolozsvárott tartott tiszti orvosi vizsga alkalmával a tiszti orvosi képesítést a következők nyerték el: Dr. *Matolay* Károly a Félix fürdő orvosa, tb. megyei főorvos és dr. *Klein* Jenő magánorvos (Érmihályfalva).

* **Kifosztott pályaház.** Tegnap számban megírtuk, hogy Elesd mellett a 18 sz. órháznál ismeretlen tettesek addig míg az ór lakásába ment át ellopták a pénztári szekrényét, melyben 65 drb vasuti menetjegy s 5 korona aprópénz volt. A csendőrség nyomozása alapján kiderült, hogy a tolvajok cigányok voltak, kik a lopás elkövetése napján az órház közül ólalkodtak s mikor a lopást az ór észrevette, a karavánnak se híre, se hamva nem volt. A csendőrség nyomoz a cigányok után.

* **Kinevezés.** A m. kir. igazságügyminiszter Dr. *Sölyom* Kálmán nagyváradi kir. törvényszéki joggyakornokot a székelyhídi kir. járásbíróhoz jegyzővé nevezte ki.

* **A Püspökfürdőben az ussoda megnyit** s egész nap a közönség rendelkezésére áll. A többi gyógyfürdők szintén átadattak a közönség használatára. Állandó kiváló fürdőzene.

* **Téves hír.** Tegnap közleményünkben, mely *Kohn* Mátyás és társa éjjeli garázdálkodásáról szól, a hibás rendőri jelentés alapján került *Buksz* Gyula neve. *Buksz* jelen volt az esetenél, de nem mint résztvevő szereplő, hanem mint tanu.

* **Urak! Tessék ide figyelni!** Mert valóban neveléses, hogy eredeti panama kalapot már 5 koronáért és feljebb lehet kapni az előnyösen ismert *Cziller Imre* nagyáruházában (Rákóczi-ut). Ugyanott tart most a *Pünkösdi occasio* is — de csak szombat estig. Férfi ingek, alsónadrágok, harisnyák, gallérok, nyakkendők stb. stb. mind *modern elsőrendű árak*. bámulatos olcsón árusítainak.

* **Megkapó látványban** részesül sétáló közönségünk a jó hírnévnek örvendő *Rigler József* Ede papirneműgyár részvénytársaság helyb li fióközletének kirakata előtt. Itt szemünk előtt látjuk a maga valóságában nevezetes *Vajdahunyad* várát, csupa író- és rajzszerekből összeállítva — mintegy monumentális építkezést. A cég magas színvonalon álló elismert finom izlését igazolja ezen stilszerű műalkotás, mely az első budapesti kirakatversenyen ötletszerűségével, diskkrét színpompájával az első díjjal, aranyplakettel és dicséret oklevéllel tüntettetett ki. A műértő izléssel megválasztott árucikkek elrendezésükkel és

szinharmoniajukkal — különösen az esti órákban, mikor a parti sétányon kigyulnak a villamos ivlámpácskák oly — kellemes jelenéggel hatnak reánk, hogy a vonzó kép élvezetétől nehezünkre esik a megválás. Nem győzzük eléggé dicsérni a cégnek ezen kitüntetett figyelmességét és áldozatkészségét, mellyel városunk közönségét ily kedves és szép meglepetésben részesíti.

* **A Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank** folyó hó 25-én tartotta rendkívüli közgyűlését *Markovits* Antal elnöklése mellett, melyen ifj. *Moskovits* Mór gyártulajdonos választotta meg az igazgatóság tagjává.

x **G. B. Borsalinó kalapok 8 koronáért minden színben kaphatók**

☛ **Róth M. utódánál.** ☛

x **Hegy i üdülőhely Nagyváradon.** A nagyváradi közönség bár nem szűkölködik a nyári helyiségekben, mégis örömmel üdvözlözi az ismert *Karger* féle vendéglő kerthelyiségeinek megnyitását. Uj a bérlő is és ezáltal szakember *Lobermayer* Ferenc áll az üzlet élén. Aki ismeri ezt a maga nemében páratlanul gyönyörű kerthelyiséget a hegy tövében, hol a legforróbb nyárban is hűs a levegő annak felesleges dicsérni, aki pedig nem látta látogassa meg egyszer és állandó vendége lesz a vendéglőnek.

A millió végrendelethamisítás.

— A tárgyalás második napja. —

Tegnap este 8 óráig tartott a Battikügyben a tanúk kihallgatása. A legfontosabb tanuvallomást *Sós* János zsigárdi lelkész tette, ki határozottan állítja és erre esküt is tett, hogy midőn 1908 szeptember 30-án Pesten járt és Gelléri meglátogatta, ez neki azt a kijelentést tette, hogy nyugodt lehet, mert ő és a református egyház nagyobb összeget fog örökölni.

Makucz elnök 1/4 10 órakor nyitotta meg a tárgyalást. Bejelenté az elnök, hogy a tegnap táviratilag berendelt tanúk megérkeztek.

Az elnök először *Fábry* István gépészkovácsot hallgatja ki, aki jelentéktelen vallomást tett.

Ezután *Kohn* Márk gazdatisztet hallgatja ki az elnök. Battikot ismeri, ugyszintén tudja, hogy mikor Battiknál másfél évig gazdatiszt volt, Gelléri Szabó János nagyon szerette a virágot. Egy ízben az öreg ur egy hölgy társaságában megkérdezte tőle, ő e az, aki a virágokat ápolja. Majd midőn megtudta, hogy tanu a gazdatiszt, az öreg ur kijelentette, hogy csak dolgozzon szorgalmasan, mert Battikék öröklék majd a vagyonát. Battiknéval a vallása miatt sem tudott összerúgni és ezért áthelyeztette magát a bányába. Mikor pedig Battik szolgálatából kilépett és a bizonyítványt kérte, Battik neki egy végrendeletet mutatott fel, de hogy mi volt abban, azt nem tudja. Csak annyit mondhat, hogy Battik több birtokvásárlásról tett neki ez alkalommal említést. Battik nagyon örült és szerencsésnek mondotta magát, mert Gelléri vagyonát örökölte. Mikor Battik a végrendeletet megmutatta neki, tanu egy kocsin több urat látott utazni. Vargha ügyész kérdésére tanu elmondja, hogy Battikné másfél hónappal ezelőtt Budapesten arra kérte őt, hogy férje ellen indított polgári perét vonja vissza. A beszélgetés négy szemközt történt.

A szembesítésnél Battik tagadja azt, hogy ő tanunak azt mondta volna, hogy most az

öreg ur vagyona már az övé. A vagyon a feleségéé, azt mondta.

A következő tanu *Cibán* Attila gazdatiszt, ki távirati idézésre egész éjjel utazott 70 éves kora dacára. Battik Sándornál gazdatiszti minőségben szolgált 1908 júliustól 1909 áprilisig. Arról tud csak, hogy Battik szobájából egy írást hozott ki és erre az írásra azt mondta, hogy az végrendeletet tartalmaz. Ekkor halt meg Gelléri és Battik megmondotta tanunak, hogy Budapestre utazik.

Az ezután következő tanuk közül igen kompromittáló vallomást tett *Drechsler* Anna, aki Battikéknál szolgált mint szobaleány. A szobaleányt 25.000 koronával akarták Battikék megvesztegetni, de nem sikerült. A szobaleány azt vallotta, hogy *Fülöp* Gizella állandóan zaklatta Battikot pénzért s mert nem kapott, nagyon gorombán bánt vele.

A tárgyalást fél háromkor az elnök felüggesztette.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Ördög. (Hegedüs Gyula fellépte.)
Csütörtök: Tatárjárás. (Hegedüs Gyula fellépte.)

Péntek: Zsába. (Hegedüs Gyula fellépte.)
Szombat: Kivándorló. (Hegedüs Gyula fellépte.)

Vasárnap: Cornevillei harangok. (Hegedüs Gyula fellépte.)

A király.

— *Hegedüs Gyula vendégszínháza.* —

Közepes számu közönség nézte végig tegnap Hegedüs Gyula első vendégfellépését a Király címszerepében; a kis közönség deprimálólág hatott az egész előadásra, melynek pedig pointirozottnak, élénknek, elevennek kellene lennie, különben elhalványulnak a francia eredeti szellemességei. Hegedüs Gyula tudta csak ezeket a szellemes pointeket érvényre juttatni; az ő jeleneteinél állandó volt a derűtség. Hegedüs alakítása kitűnő megjelenésében a bolgár királyra, hanghordozásban még közelebb emlékeztet; ez ugyan nem nagyon illik a darab keretébe, az bizonyos.

Ezeket leszámítva azonban a darab komikus hatását — kivált mivel a közönség már ismerős remeket hallott — Hegedüs mentette meg úgy a hogy. Az bizonyos, hogy a Király tegnapi előadásán a jelenlévőnél lelkesebb közönséget is láttunk már nem egyszer; *Pogány* uj, unalmas *Rivelo*tjánál jobb alakítást pedig akárhányat. A többi helyi szereplő a régi.

TANÜGY.

△ **A kath. Tanügyi tanács ülése.** Az Országos Katholikus Tanügyi tanács f. é. június hó 1-en, délelőtt fél 10 órakor Budapesten, a Szent István-Társulat termében ülést tart, melynek tárgysorozata a következő: Elnöki előterjesztések. A katolikus polgári leányiskolák módosított tantervjavaslat; ugyanezen iskolák vizsgálati szabályzata. Előadó: *Keményffy* Dániel. A rendtartási szabályzat javaslatának módosításával, valamint a képzőintézetek reformjának elkészítésével foglalkozó bizottságok jelentései. A Magyarországi Katholikus Tanítók Országos Bizottsága folyó évi

közgyűlésnek előkészítése, a tárgysorozattal megállapítása. Indítványok. Budapesten, 1909. május hó 20 án. Dr. Szentgyörgyi Jordán Károly, apát, egyházi elnök. Ember Károly lovag, világi elnök. Dreiszigler Ferencz, titkár.

△ **Tanulók gyalog utazgatásának korlátozása.** A vall. és közokt. miniszter rendeletet adott ki, melyben felhívja az összes polgári fiúiskolák és tanítóképezdék, hogy a tanuló ifjúság erkölcsi önértékeire hatva, a vezetésekre és nevelésükre bízott tanulókat a koldulás természetével bíró kérégetésektől és az előre jól meggondolt utiterv és pénz nélkül való utazásoktól a legszigorubb feyelmi büntetések sulya alatt tilták el.

△ **Tanfolyam a gyógynövények ismertetéséről lelkészek és tanítók számára.** A földművelésügyi miniszter a hazánkban vadon termő gyógynövények szedésének és értékesítésének elsajátítása végett lelkészek és néptanítók részére 8 napra terjedő tanfolyamot rendez. E tanfolyam a kolozsvári m. kir. gazdasági akadémián július 25-től 1 ig lesz megtartva. A tanfolyam résztvevőit a miniszter veszi fel s a kolozsvári gazdasági akadémiában ingyen lakás és fejenként utiköltség és napidíj fejében 64 K (hatvannégy) koronányi átalányban tagnak részesülni. Az átalány felét a tanfolyam kezdetén, másik felét pedig annak sikeres elvégzése után kapják kézhez. A tanfolyamra vidéki lelkészek és néptanítók összesen 20 an lesznek felvéve. A felvételnél előnyben részesülnek azok, a kik hegyvidéki, valamint az erdély-részi miniszteri kirendeltség területén működnek s a kiket a nevezett két miniszteri kirendeltség erre a célra ajánlani fog. Ezek után előnyben tagnak részesülni azok, a kik a gyógynövények természetével vagy gyűjtésével már eddig is foglalkoztak. A kik ezen a tanfolyamon részt venni óhajtanak, nyujtsák be 1909. május 31 ig ebbeli a nagyméltóságú földművelésügyi miniszter urhoz címzett kérvényüket a kolozsvári gazdasági akadémia igazgatóságához, vagy a hegyvidéki avagy az erdély-részi miniszteri kirendeltséghez.

TÁVIRATOK.

A német császár a hadgyakorlatokon.

Bécs, május 25. A német császár királyunk vendégeként jelen lesz a Morvaországban tartandó nagygyakorlatokon. A két uralkodó főhadiszállása gróf Harrach grossmeseritschi kastélyában lesz. A kastély eredetileg a Liechtenstein-család birtokában volt, azután Lobkowitz herceg volt budapesti hadtestparancsnok tulajdonába került, akinek halála után sógora gróf Harrach Ferencé lett. Gróf Harrach unokaöccse Lobkowitz Ágost hercegnek, Lipót Salvátor főherceg kamarai előjárónak. Az idei nagygyakorlatok szeptember 8-án kezdődnek és szeptember 11-én érnek végett. Ez évben a féség főhadiszállása és a hadvezetőség helye együtt lesz. Grossmeseritsch sziklás magaslaton fekszik és az Oslawa völgyön uralkodik. Oslawa történelmi nevezetességű kastély, amelyet ismételt restaurálásai moderné tették Grossmeseritsch lakosságának száma hater; a lakosok csehek.

Az utolsó viadal.

Madrid, május 25. Ma megrázó szenecselenség történt a bikaviadalon. Reverte matador a közönség biztatására egészen közel ment a bikához és kardját az állat nyakába dőfte. A megsebzett állat a matadort felöklelte. A bika Re-

verte nek a mellébe dőfte a szarvát. A matador fiatal felesége előtt halt meg a viadal színterén. Reverte megakart vállni a matadorságtól s most akart elbucsuzni a veszedelmes jitéktől.

Igazságszolgáltatás.

Őrnagy rágalmazója.

A Nagyvárad Munkás Ujság 1907. nov. 17 iki számában »Katonai brutalitások« címen egy cikk jelent meg, mely erős szavakkal támadta a nagyvárad katonaság vezető embereit s különösen Palkovics István akkori századparancsnokról a leggyalázatosabb hangon nyilatkozott. A cikk írója úgy tünteti fel a nevezett századost, mint ki vadállati módon bánik a legénységgel s a többek között egy esetet mond el, amely alkalommal Palkovics egy beteg katonát megkardlapozott volna sőt az elájult közlegényt még meg is rugdosta.

Palkovics, ki időközben Pécsre lett áthelyezve őrnagyi ranggal, sajtó pert indított a inkriminált cikk írója ellen. A vizsgálat során kiderült, hogy a cikket Bálint Mihály nevű mázoló segéd írta — állítólag. — A kir. ügyészség tehát megindította az eljárást Bálint Mihály ellen.

A tárgyalás már többször kitűzetett, de a védelem huzta halasztotta a dolgot. Tegnapra újból kiírták a tárgyalást s bár Sonnenwirth Lajos ismét halasztást kért, a bíróság azonban elutasította kérelmét indokok hiányában.

Igy aztán tárgyalás alá került ez a huzott halasztott rágalmazási per. A védelem bizonyítani kívánja a cikkben foglaltakat, mit a bíróság meg is enged. Csulyok Béla elnök 4 tanut hallgat ki, kik határozottan tagadják a vádlott azon állítását, mintha az ütötte volna a közlegényeket. Ellenben sulyosan vallottak Jeremiás János őrmester ellen, ki szerintük üti, veri a legénységet. Utolsó tanunak Grossman Mórt hallgatták ki, kit állítólag a sértett őrnagy megkardlapozott volna. A tanu határozottan tagadja, hogy őt valamikor bántotta volna Palkovics látván.

A tanukihallgatások után Kármán Elemér ügyész szép beszédében alaposan kifejti a vádlott bűnösségét, rámutatva a sajtó útján elkövetett számos visszaélésekre, melyek nap-nap után megjelennek egyes lapokban, támadva mindent, ami nem szolgálja az ugynevezett modern eszméknek, a mindenféle antiizmusoknak. Beszédében kitér az antimilitarizmus és szocializmus szertelenségeire s ugymond ezen eszméket sajnos még a legkiválóbb vezető férfiak, sőt tanügyi előkelőségek is hirdetik, hintve tulzott kinövésük magvait ahelyett, hogy irtanák azokat.

Sonnenwirth Lajos védő próbálta védeni a vádlottat, replikájában azonban Kármán ügyész minden szavára alaposan megfelelt.

Az esküdtek verdiktjukban bűnösnek mondták ki Bálint Mihályt rágalmazás vétségében s a bíróság Csulyok Béla vezetésével 3 havi fogházra és 200 korona pénzbüntetésre ítélte. A védő semmiségi panaszt jelentett be.

§ **Kardosék megszöktek?** A Kardos-család bűnyegének tárgyalását tegnap délelőtt kezdte meg a budapesti ítélőtábla. A Kardos-család tagjai, névszerint Kardos Lipót, Kardos Géza, Kardos Árpád és Kardos Zoltán a törvényszék az ellenük emelt vád alól felmentette. A vád az volt ellenük, hogy az általuk alapított Budapest Józsefvárosi takarékpénztár és az ugyanolyan című szövetkezetben 250,000 koronával bevonták Vécsey Tamás egyetemi titkárt, akinek jelentékeny vagyona odaveszett náluk. A telebbezési tárgyalásra azonban egyetlen Kardos sem jelent meg és dr Nagy Bala kir. ügyész sürgősen megkereste a rendőrséget,

hogy Kardosékat állítsa elő. A kiküldött detektívek azzal az értesítéssel tértek vissza, hogy egyetlen egy Kardost sem találtak lakásukon, mert május 1-én valamennyien ismeretlen helyre költöztek, csupán Kardos Gézának van bejelentett lakása Rákospalotán, de ő sem volt feltalálható. Maguk a védők is bejelentették, hogy Kardosék tartózkodási helye ismeretlen előttük s így valószínű, hogy szabadságukkal élve, helyesebben visszaélve, valamennyien megszöktek. A rendőrség tegnap állandóan kutatott Kardosék után azonban semmi eredményt sem tudott elérni.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, május 25.

Buza apr.	50 kilogrammonként	14.35
Buza májusra	—	13.97
Buza okt.	—	11.80
Rozs májusra	—	—
Rozs apr.	—	—
Tengeri máj. 1909	—	7.48
Tengeri jul.	—	7.75

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, május 25.

Osztók hitelrészvény	—	634
Magyar hitelrészvény	—	736.75
Leszámitoló bank	—	482
Rimamurányi	—	572
Osztók-m államvasuti részv.	—	697.50
Közuti vasut	—	552
Városi villamos vasut	—	268

A szerkesztőszéki felelős

Dr. V. J. K. G. G. G. G.

NYILTTÉR.

Képeslap nagy áruház!

Benkő Artur

könyv- és papirkereskedése
Modern Antiquariuma

Nagyvárad, Rákóczi-ut 10.

Helyi és vidéki telefon szám 870.

Állandóan raktáron vannak a világ-irodalom újabb és nevezetesebb termékei, melyekből kiváratra megtekintésül is küldök. Hazai és külföldi jogi és technikai munkák, dísz- és ajándék-művek, ifjúági iratok, képe könyvek, regények gazdag raktára. Tan- és segédkönyvek, továbbá az összes tanintézetekben szükséges könyvek nálam előnyösen és gyorsan beszerezhetők. Elfogad megbízást könyvtárak berendezésére és felszerelésére, meglevők kiegészítésére és állandó karbantartására, ugyszinte előfizetéseket a világ összes lapjaira a leggyorsabb kézbesítés mellett. (Odon) Antiquarium könyvek feláron. Papíráruk, levélpapír, diszobozok. Zeneműraktár. Írószerek és modern iroda berendezések nagyválasztékban.

881—1909. v. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járás-bíróságnak 1909. évi V. III. 106—2 számú végzésével dr. Paczauer József ügyvéd által képviselt Guttman József felperes részére * * alperes ellen 91 K 25 f. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 3593 kor. — fill. becslött ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járásbíróság fenti számú végzése folytán az árverés elrendeltetik, annak a felülfoglaltatott követelése erejéig is amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán, Nagyváradon, Aldás-utca 4. számú házban, leendő megtartására határidőül 1909. évi június hó 4. napján délután 3 órája tüzetik ki, mikor a bíróság lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becárón alul is elfognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírott kiküldöttől vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztést követő naptól számítottatik.

Nagyvárad, 1909. évi május hó 15. napján.

Várnai Henrik
kir. bir. végrehajtó.

3434—909. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás folytán f. évi június hó 3-ik napján d. e. 10 órakor a városház bizottsági termében az alább felsorolt vállalatokra árlejtést fogok tartani.

1. A Széles- és Vitéz utcai iskolák részére szükséges iskolapadok és pedig 8 tanterembe 70—70 tanulóra, 12 tanterembe 60—60, összesen tehát 1280 tanulóra, teljesen kész, használható állapotba a helyszínére szállítva és szükséghez képest szerelve, esetleg rögzítve.

Ajánlattevők ezen vállalatnál kötelek megjelölni, hogy minő rendszerű padot ajánlanak, s abból egy minta padot bemutatni, s ennek rajzát az ajánlathoz csatolni.

2. Ugyanezen iskolához szükséges s a községi felügyelő igazgatónál (Városház, II. em. 22. ajtó) hivatalos helyiségében kapható úrlapon megjelölt butorziati felszerelések, mint asztalok, székek, szekrények, fogasok, emelvények, iskola táblák, esernyőtartók, fásládák, diványok, a meglévő minták szerint, teljesen kész állapotban a helyszínére szállítva, szerelve, illetve rögzítve.

A minták s közelebbi utasítások és utmutatások Réz Mihály községi iskolai felügyelő igazgató úrnál tekinthetők meg — illetve kinyerhetők.

Bánatpénzül az ajánlati összeg 5 százaléka teendő le. A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta vagy ennek közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó az ajánlathoz. A bánatpénz készpénzben vagy ovadékképes értékpapirokban tehető le. Ajánlatok csak írásban a szükséges úrlapok kitöltésével alulírott kezéig 1909. évi június hó 3-ik napjának d. e. 10 óráig adhatók be s az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el és csak a szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. A borítékon megjelölendő azon munkákat, illetve vállalat, melyre az ajánlat vonatkozik.

A szállítási határidő az 1. és 2. tétel alatti vállalatokra 1909. évi augusztus hó 20-ik napja. Minden napi késedelem után 10 kor. kötbér fizetendő vállalkozó által. Egyébként minden ajánlattevő szállítási feltételeit és kikötéseit ajánlatában világosan kitenni tartozik.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy a jelen hirdetményt és a szükségesleti kimutatást s a mintákat ösmeri s azokat magára nézve kötelezőknek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok, magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó rendelkezései, minden ajánlattevőre feltétlenül kötelezők.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett végleges döntés megtörténik, ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye fellett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével.

Azon pályázók, kik ajánlataik benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak, illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállítóképességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak. A város közönsége fentartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül az ajánlott árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson, újabb árverést tarthasson, vagy pedig a vállalatot szabad kézből is kiadhassa.

A fenti vállalatra vonatkozó feltételek és egy-ségáruk alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyvárad, 1909. május 19-én.

Komlóssy József

tanácsos,
mint az árverési költség elnöke.

! Hegyi üdülőhely Nagyváradon !

Páratlan a maga nemében!

Lobermayer Ferencz

(Karger-féle)

nyári étterme és kerthelyisége

— Vizvezék-utca 36. szám alatt. —

A város legjobb tekepályája.

Ez évben először; meleg konyha.

Csakis Karger-féle saját termésű borok.

Pontos kiszolgálás. Cigányzene.

!! A város legárnyasabb kertje !!

«**Félreértések**»

elkerülendők.»

Gyngyvirág Fantasie.

Csodálatosan természetes virágillat, melynek parányi érintése által fehéreműn, keztűn, levélpapíron, ruhabélésen, haj vagy kézen, műt szszmentesen készűl, elragadó finomságával kiváló tartósan használható, pecsétet nem hagy, csinos toronyalakú fadobozban

3 koronáért kizárólag

BERGER SÁNDOR

«Savoly» illatszertárában

Nagyvárad, Bémer-tér kapható.

Postai szétküldés naponta utánvétellel.

Telefon 667.

Telefon 667.

Friss tea, vaj

Raffia
Rézgálicz
ojtó pamut

legolcsóbb beszerzési forrása

Mezei János és Társa

fűszer- és csemege-üzletében

Nagyvárad, Szent László-tér.

Nagyvárad Takarékpórtár épület

Telefon 249. Telefon 249.

Friss töltésű ásványvizsek, málna szörp.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

Csak a hölgyeket érdekli,

hogy hosszú éveken külföldön voltam és tanulmányutam befejezte után

Nagyváradon,

Arany János-utca 2. szám

alatt női ruhaszalont nyitottam.

Készítetek modern princess-ruhákat, angol kosztümöket, izléses toaletteket, stb. stb.

Kitünő kifogástalan szabás.

Rendkívül olcsó árak.

:: Egyetlen kísérlet meggyőz mindenkit. ::

A hölgyközönség pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Heller Jakab.

BARTA IMRE

SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-u. 29.

ELVÁLLAL: Szobafestést,

mázolást, tapétázást és min-

den e szakmába vágó mun-

kát olyan árban, melyért

senki el nem készíti.

KITÜNŐ AJANLATOK!!

ÁCS SÁNDOR

épület-lakatos és szerelő

NAGYVÁRAD, KÖRÖS-UTCA 9. SZÁM.

Elvállal és készít mindennemű vasmunkákat. Szakszerűen javít és szerel vidékre is kú-
takat, szivattyukat, fecskendőket és fürdőberendezéseket, valamint szőlő-permetezőket.
:: Meghívásra megjelen és díjtalanul szolgál tervekkel és költségvetéssel. ::

Telefonszám Kállay asztalosnál 878. — Tanulók felvétetnek.

Nem szenved veszteséget az uri közön-
ség, ha ruhaszükségletének beszerzése
előtt az árak olcsóságáról és előnyös ösz-
szeköttetéséről meggyőződik

Dragán József

uridivatszabó

Nagy Sándor-utca 1. szám alatti üzletében.

REISZ MIKSA

békéscsabai butor gyárának
nagyváradi telepe

KOSSUTH LAJOS-utca 7. szám alatt.

Polgári és finom kivitelű lakásberendezések különleges készítése!

Eladás:

nagyban és

kicsinyben

Eredeti gyári árban

Nagy készlet,
modern vas és
rézbutorokból

Szolid gyártmány!

**Nagy megtakarítást érhet el, ha
közvetlenül a készítőnél vásárol!**

Telefon:

Nagyvárad sz.

Interurbán.

Békéscsaba 20. sz.